

שמירת איכות הטיפול: האתגרים וההתמודדות של מטפלים בעת מצוקה

אתי נעימי¹, ד"ר עירית בלובשטיין², פרופ' מיכל יצחקי²

¹מרכז רפואי צפון (בי"ח פוריה)

²החוג לסייעוד, בית הספר למקצועות הבריאות, הפקולטה למדעי הרפואה והבריאות, אוניברסיטת תל אביב

רקע

אחים ואחיות בבתי חולים ניצבים בחזית ההתמודדות עם התפרצויות של מחלות מדבקות, כפי שהודגם במגפת הקורונה. התמודדות זו מציבה בפניהם שלושה אתגרים מרכזיים:

1. סיכון מוגבר להידבקות במהלך עבודתם
2. דילמות מוסריות בנוגע לחלוקת משאבים וקביעת סדרי עדיפויות בתנאי עומס ומחסור
3. עומס רגשי משמעותי הנובע מחוסר ודאות וחרדה בטיפול במחלות חדשות

שיטות

במחקר השתתפו 139 אחים ואחיות שטיפלו במטופלים עם מחלות מדבקות בבית חולים בצפון הארץ. המחקר הינו מסוג Mixed Methods, חלק כמותי אשר כלל שאלון מובנה למדידת: תפיסת סיכון, מצוקה מוסרית, אתוס מקצועי ועבודת רגשות. בנוסף, חלק איכותני של שתי שאלות פתוחות אודות הרגשות הכרוכים בעת טיפול במטופלים עם מחלות מדבקות ודרכי התמודדות בטיפול במטופלים עם מחלה מדבקת.

מטרת המחקר

לבחון את הקשר בין טיפול במטופלים עם מחלות מדבקות לבין רווחתם הנפשית של אחים ואחיות, תוך התמקדות בשלושה מימדים:

1. תפיסת סיכון אישי
2. מצוקה מוסרית
3. עבודת רגשות

מסגרת תיאורטית: תיאוריית ניהול הרגשות של Hochschild

ממצאים

המחקר חשף פער מובהק ($p=0.01$) בין הרגשות הנחווים לבין אלו המצופים מאחים ואחיות, כאשר נדרש מהם להפגין יותר רגשות חיוביים ממה שהם חווים בפועל. נמצא קשר חיובי מובהק בין תפיסת סיכון לבין מצוקה מוסרית ($r=0.29$) ועבודת רגשות ($r=0.22$), כך שככל שתפיסת הסיכון גבוהה יותר, כך עולה המצוקה המוסרית ומתגברת עבודת הרגשות. בעוד שההזדהות עם האתוס המקצועי נמצאה גבוהה, הצוות חווה רגשות מעורבים: מחד רגשות חיוביים כמו אמפתיה וחמלה, ומאידך רגשות שליליים כמו פחד וחרדה מהידבקות. נמצא כי עם העלייה בגיל ובוותק המקצועי, פוחתת עבודת הרגשות שמבצע הצוות.

מסקנות

טיפול במטופלים עם מחלות מדבקות משפיע על רווחתם הנפשית והרגשית של אחים ואחיות, במיוחד לאור האתגרים שהתחדדו בתקופת הקורונה. המחקר מצביע על קיומו של פער משמעותי בין הציפיות המקצועיות להפגין רגשות חיוביים, לבין החוויה הרגשית המורכבת בפועל. המצוקה המוסרית, שנמצאה קשורה לתפיסת הסיכון, משקפת את האתגרים הקליניים, האישיים והארגוניים עימם מתמודד הצוות. בעוד שנמצאה הזדהות גבוהה עם האתוס המקצועי המושתת על חמלה ואמפתיה, הצוות חווה במקביל רגשות מעורבים של פחד וחשש. המחקר מדגיש את המורכבות הרגשית הייחודית בטיפול במחלות מדבקות, ואת ההשפעה המשמעותית שיש לתמיכה ארגונית על יכולת ההתמודדות של הצוות ועל איכות הטיפול.

מתאמי פירסון בין משתני המחקר ($n=139$)

משתנה	תפיסת סיכון	מצוקה מוסרית	אתוס מקצועי	רגש נחוה	רגש מצופה	פער רגשי
מצוקה מוסרית	0.29***					
אתוס מקצועי	0.08	-0.15				
רגש נחוה	-0.24**	-0.33***	0.36***			
רגש מצופה	-0.07	-0.18*	0.31***	0.55***		
פער רגשי	-0.13	-0.08	-0.03	0.24**	-0.66***	
עבודת רגשות	0.22**	0.16	0.08	-0.30***	-0.03	-0.22**

* $p<0.05$; ** $p<0.01$; *** $p<0.001$

המלצות

הטמעת תכנית הדרכה שוטפת המתמקדת בהתמודדות עם האתגרים הרגשיים והדילמות המוסריות הכרוכים בטיפול במחלות מדבקות.

הקמת מערך תמיכה פסיכולוגי-רגשי וקבוצות תמיכה לצוות, לצד קביעת מדיניות ארגונית ברורה הכוללת הסדרת שעות עבודה וחופשות למניעת שחיקה.

מערך התמיכה הנדרש לאחים ואחיות המטופלים בחולים עם מחלות מדבקות כולל תגבור משמעותי של כוח האדם והקצאת ציוד מגן איכותי.